

Ontwerpen van J.P.G. Thiebout

EEN PRACHTIGE COLLECTIE TEKENINGEN IN MARITIEM MUSEUM

Het Maritiem Museum Rotterdam is in het bezit van een prachtige collectie bouwtekeningen van ontwerper J.P.G. Thiebout. Het gaat hier om tekeningen van jachten in de ruimste zin van het woord. Natuurlijk zeil- en motorschepen, maar ook sloepen en wherry's. Interessant zijn ook de diverse detailtekeningen over allerlei onderwerpen: beslag, masttop, zwaarden en rolfokeinstallaties. Een heel interessante collectie die een mooi licht werpt op de ontwerp- en de vernieuwingsdrang van deze eigenzinnige ontwerper waarover weinig is gepubliceerd.

J.P.G. Thiebout heeft vanaf 1903 samen met G. Baay een werf gehad: Bootbouwerij 'De Amstel', Firma Baay en Thiebout. Deze was gevestigd aan de Korte Ouderkerkerdijk in Ouder-Amstel. In 1908 zijn hun wegen gescheiden. Baay ging zelfstandig verder als Bootbouwerij G. Baay. Thiebout richtte NV Werf 'De Amstel' op. Deze werf werd in 1921 gesloten. Thiebout kon het tekenen van schepen niet laten. Af en toe werd er in De Waterkampioen een ontwerp van hem gepubliceerd. In deze periode geeft hij ook les in het tekenen aan Gait Kroes in Kampen. Kroes geldt nu als een van de mensen die zich veel herinnert van wat hij met Thiebout meemaakte. Na dit inleidend artikel hopen we nog veel feiten te mogen optekenen uit de mond van Gait Kroes, zodat de naam Thiebout voort blijft leven.

In 1936 trouwde Thiebout, die tot dan toe altijd vrijgezel was gebleven, met F.J.A. Wispelwey, familie van een bekende ijzergieterij uit Zwolle. In 1941 stierf Thiebout en in 1946 deed de weduwe Thiebout Wispelwey een schenking aan het toenmalige Maritiem Museum Prins Hendrik. Deze bestond niet alleen uit ontwerptekeningen, maar ook een prospectus van Werf 'De Amstel', enkele zeekaarten en boeken.

Deze unieke collectie van ontwerpen bestaat uit zo'n 200 tekeningen. Ongeveer de helft hiervan zijn zeilschepen. Ruim een kwart zijn motorschepen. Verder zijn er nog wat roeivaartuigen

en detailtekeningen. De oudste tekening is gedateerd 4 oktober 1904, de jongste tekening met datum is van oktober 1932. In de periode dat de werf bestond, hadden de tekeningen een tekeningnummer, soms ook een ordernummer.

Getekend heeft hij op allerlei soorten papier, met pen en met potlood. Ook zitten er diverse blauwdrukken bij. Er zijn tekeningen die eigenlijk niet méér zijn dan een schets van het lijnenplan en er zijn tekeningen die tot in detail zijn uitgewerkt. Soms gaat dat zo ver dat de motor tot in detail is ingetekend

DE OUDERHOEK

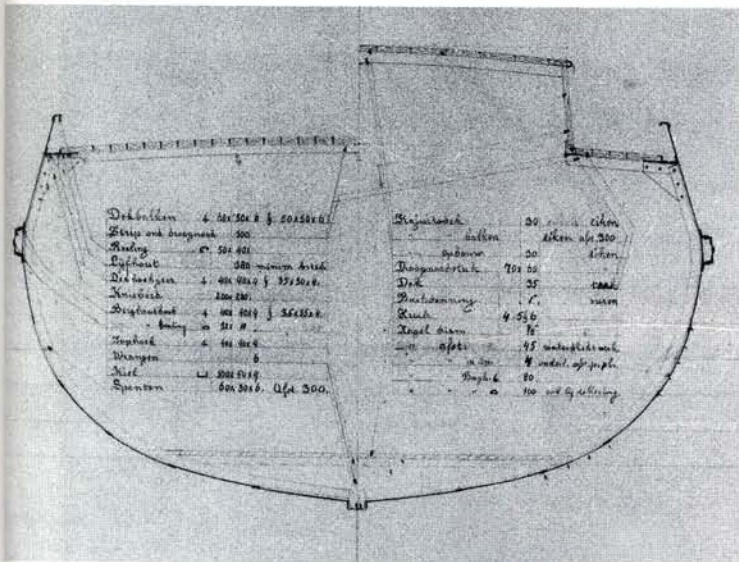
De boeier *Ouderhoek* is waarschijnlijk het bekendste zeilschip dat Thiebout heeft ontworpen. Zonder twijfel kan het schip ook tot een van de mooiste schepen van onze vloot gerekend worden. De boeier werd gebouwd voor de heer Th.W. Blijdenstein uit Loenen aan de Vecht. Het schip was voorzien van een bijzonder kostbaar interieur. Dit was ontworpen door C.A. Lion Cachet. Een Jugendstil interieur met zeer veel houtsnijwerk. Later is dit vervangen door een moderner interieur. De inmiddels overleden G.W.W.C. Baron van Hœvell heeft hier nog ontwerpen voor gemaakt. De huidige eigenaar heeft de boeier zo veel mogelijk weer in de oorspronkelijke staat teruggebracht.

Zoals bij veel Thiebout-schepen is er ook bij dit schip stof voor

discussie: is het nu een boeier of een Zeeuwse poon. Thiebout zelf noemde het in ieder geval een boeier.

DE SCHOKLAND

Enkele schepen heeft Thiebout wel getekend, maar zijn niet bij 'De Amstel' gebouwd. Deze tekeningen zijn uitgebreider dan de meeste andere tekeningen. Een mooi voorbeeld hiervan is de *Schokland*. Dit schip, in 1921 ontworpen door Thiebout, is gebouwd door De Vries Lentsch in opdracht van Rijkswaterstaat. Van dit schip is het tuigplan, volledig lijnenplan, spantenplan en de grootspant getekend. Alles goed uitgewerkt en op een grote schaal en doorspekt met aantekeningen om het een en ander nog te verduidelijken. Ondanks dit alles werd het

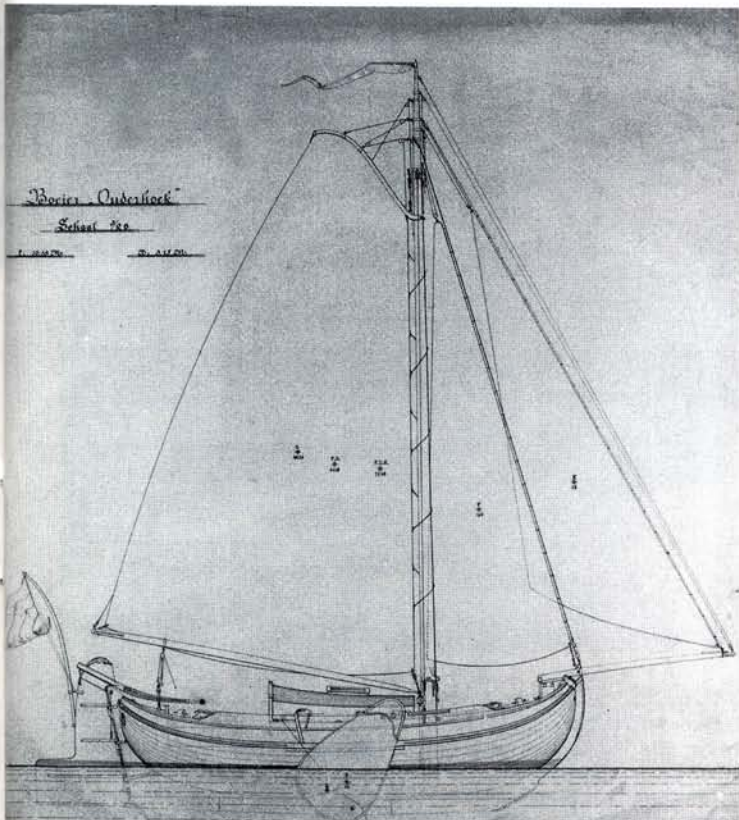
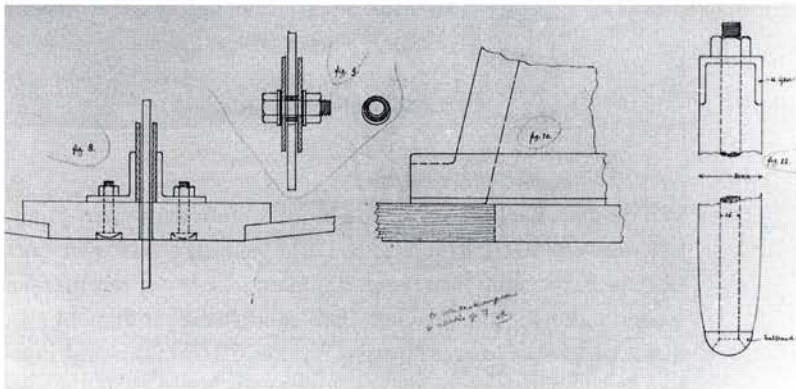

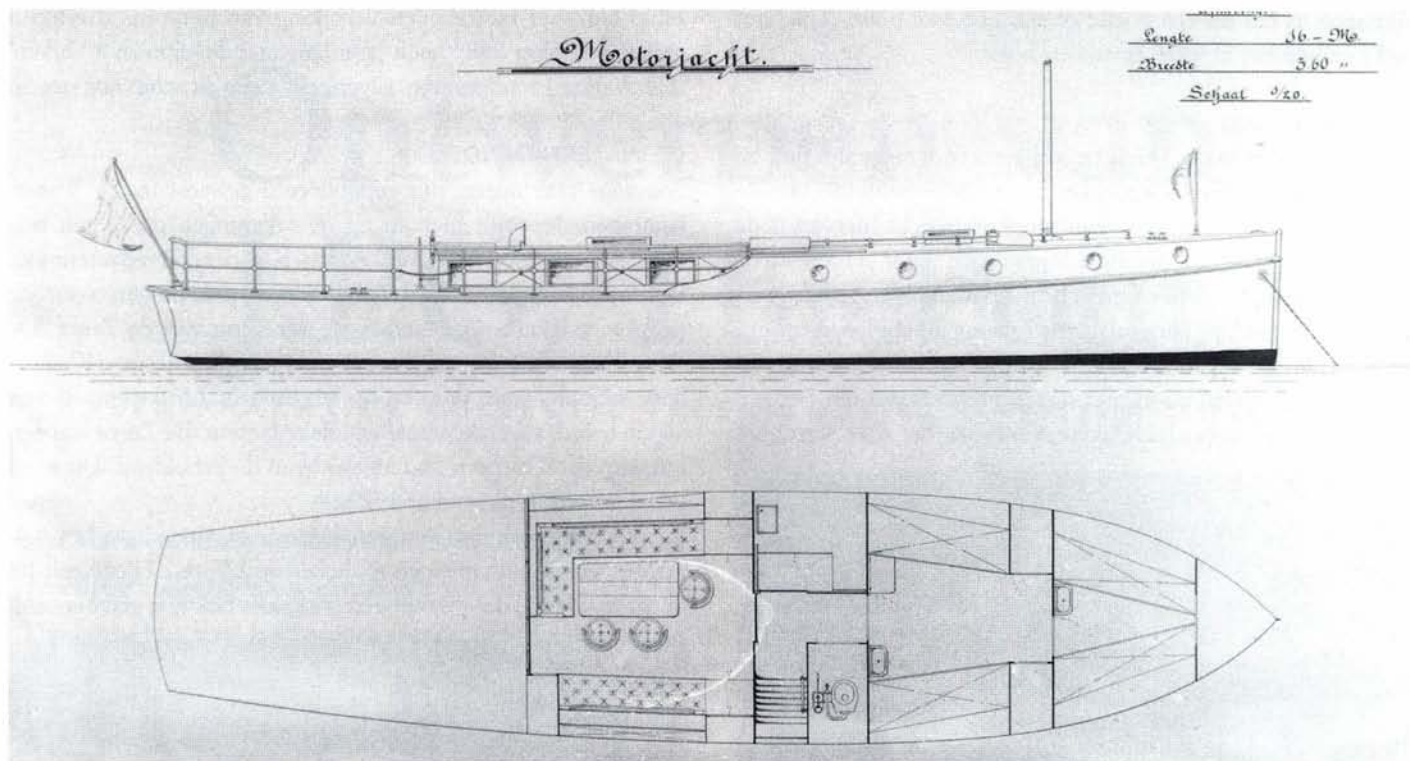
schip blijkbaar niet als een verrijking van het varend erfgoed gezien, want het schip heeft jarenlang met de bijnaam 't Verken' (Het Varken) rondgevaaren. Overigens vaart dit schip nog steeds.

DE WATERKAMPIOEN

Sommige tekeningen zijn gepubliceerd geweest in *De Waterkampioen*. Je vindt hiervan op de tekeningen de sporen nog terug. Met potlood heeft H.C.A. van Kampen, de redacteur van *De Waterkampioen*, heel licht wat aantekeningen voor de drukker gemaakt. Zo staat op de tekening van de *Zeejol* 'De Waterkampioen, 10 cm breed, onbeschadigd terug vK'. Van deze tekening werd dus een cliché gemaakt (drukstempel) van 10 cm breed. vK is de paraaf van de redacteur. De *Zeejol* was een ontwerp dat Thiebout had afgeleid van de *Scheldejol*. Dit werd gepubliceerd in november 1929.

Bij een detailtekening van een zwaardkast vinden we het volgende: 'De Waterkampioen 4 clichés op 1/3 vK'. Hier heeft hij de verschillende details met een potloodje ook nog gegroepeerd.

NAVIGARE/ROBBERT FRANS

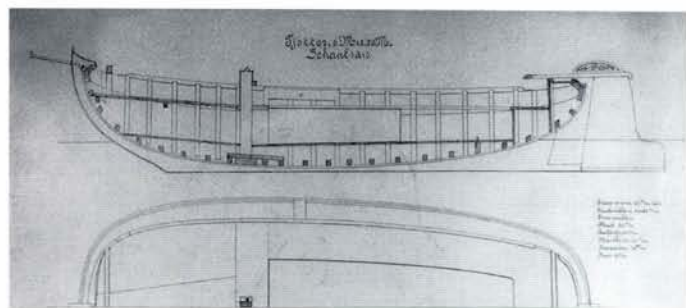
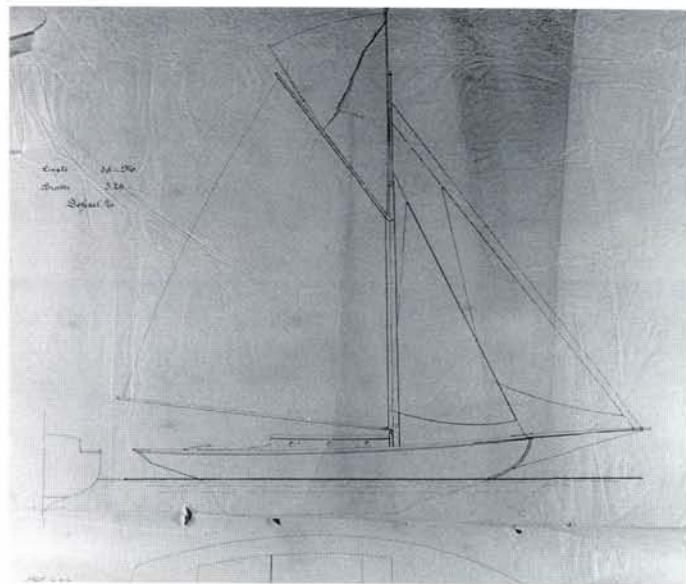
Van de motorjachten wil ik er één uitlichten: de *Robbert Frans*. Dit ontwerp heeft Thiebout in 1915 gemaakt voor een ontwerpwedstrijd, die was uitgeschreven door de Koninklijke Nederlandse Motorboot Club. Een zeewaardig motorjacht van maximaal zestien meter lang dat minimaal 16 km/u moest kunnen lopen. Thiebout noemde zijn ontwerp *Navigare*. Hij maakte hiervoor een set tekeningen die net zo uitgebreid was als die van de *Schokland*. Hij wist hiermee de tweede prijs, groot zestig gulden!, te behalen. De eerste prijs van f 150,00 ging naar George Wilson & Co uit Londen. De uitslag van deze prijsvraag werd gepubliceerd in maart 1916. Op dat moment was de Eerste Wereldoorlog reeds in volle gang, benzine was schaars en de vraag naar motorjachten was daardoor ook erg klein. Dit zal de reden zijn geweest dat dit schip pas enkele jaren later, in 1918, op stapel is gezet. In 1919 ging het ontwerp *Navigare* als *Robbert Frans* te water.

Sommige tekeningen zijn voorzien van Engelse tekst. De maten zijn dan ook in voeten (feet) weergegeven. Nu is het wel bekend, dat Thiebout ook publiceerde in buitenlandse bladen, zoals de *Yachting Monthly*, maar in dit blad heb ik van deze tekeningen niets terug kunnen vinden.

Men is begonnen om de volledige collectie met bouwkundige tekeningen te catalogiseren en de tekeningen te conserveren en zo nodig te restaureren. Voor dit project denkt men zo'n vijftien jaar nodig te hebben. De collectie van Thiebout is reeds geconserveerd.

Door Jan van Wijlen

Met dank aan het Maritiem Museum Prins Hendrik: de heer L. Bouma, de heer R. Fransen (bibliotheek) en de heer K. Van Putten (conservator scheepsbouw-kundige tekeningen).

BRONNEN:

Collectie MMPH, Zwervend langs het IJsselmeer van Wim Kuyper, C.A. Lion Cachet 1864-1945 Uitgave van het Drents museum en Museum Boymans Van Beuningen Rotterdam, Diverse Watersportbladen: Het Nederlandse Zeewezen, De Watersport, De Waterkampioen, Yachting Monthly, Archief Jan Brilleman, Archief Jan van Wijlen.